

Marko Medved, *Filius conventus Fluminensis. Augustinci pustinjaci sv. Jeronima u Rijeci*, Zagreb: Srednja Europa / Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2020., 757 str.

Marko Medved dugo se godina bavi istraživanjem crkvene povijesti Rijeke, o kojoj je objavio čitav niz vrijednih i zapaženih radova. Istražujući povijest augustinskoga samostana sv. Jeronima, jednoga od najvažnijih segmenata kasnosrednjovjekovne i ranonovovjekovne povijesti Rijeke, autor je ostvario kapitalno djelo riječke historiografije. Iscrpno istražujući u domaćim i stranim arhivima donio je brojne arhivske izvore, uglavnom neobrađene i nepoznate hrvatskim povjesničarima. Ujedno je konzultirao brojnu literaturu, koju je kritički preispitao te ispravio mnoga kriva tumačenja.

U uvodnom poglavlju „Nepoznata povijest augustinaca pustinjaka u riječkom Sv. Jeronimu“ (1-39) autor nas polako uvodi u temu dajući nam osnovne informacije o svetom Augustinu, po kojem je redovnička zajednica dobila ime, nastanku tih redovničkih zajednica te njihovim osnovnim obilježjima. Ukratko navodi svu relevantnu literaturu te sačuvano arhivsko gradivo riječkoga augustinskog samostana. Osim u hrvatskim arhivima u Rijeci i Zagrebu, autor je konzultirao gradivo koje se čuva u Beču, Rimu, Münchenu, Ljubljani i Budimpešti. Uvodno poglavlje završava povijesnim podacima o zemaljskim gospodarima Rijeke u doba utemeljenja samostana, feudalnim obiteljima Devinskih i Walseeovaca.

U sljedećih jedanaest poglavlja autor je obradio prisutnost augustinaca u Rijeci, ali i djelovanje riječkih redovnika u sklopu Bavorske provincije, kojoj su pripadali. Ističe značaj riječkoga samostana, koji je do polovice 17. stoljeća bio generalni samostan, tj. bio je podložan izravnoj ingerenciji generalnoga priora augustinskoga reda. Nakon toga dolazi do reforme provincije, kada se Koruško-štajerski distrikt pridružuje Austrijskom u Austrijsku augustinsku provinciju (1669. – 1788.). Djelo završava poglavljem o zatvaranju riječkoga augustinskog samostana.

Poglavlje u kojem se obrađuje dolazak augustinaca u Rijeku te utemeljenje samostana i crkve sv. Jeronima započinje propitivanjem dosad uvriježene godine 1315. kao godine utemeljenja samostana kritičkom obradom povelje koju je 1429. izdao Rambert (Reinprecht) IV./III. Walsee i analitičkim pristupom literaturi. Medved kao vjerojatniju godinu utemeljenja predlaže 1368. te ju stavlja u kontekst povratka Rijeke Devincima nakon kratkotrajnoga

posjeda Frankopana. Donosi desetak dokumenata iz 14. st., kroz koje uočava veze riječkoga samostana s Ljubljanom, Brnom i Völkermarktom. Autor istražuje i mogućnost ranije prisutnosti augustinske pustinjačke zajednice u Rijeci te se ukratko osvrće na vilhelmite i evangelizacijsko djelovanje bavarskih augustinaca u središnjoj Europi. Također, donosi i nekoliko izvora kroz koje propituje mogućnost opstojanja starije augustinske crkve.

Sljedeća dva poglavlja kronološki je posvetio 15. (85-162) i 16. stoljeću (163-229), razdobljima u kojima su augustinski samostan i njegovi redovnici ostavili najznačajniji trag u riječkoj povijesti, ali i povijesti Bavorske provincije augustinaca.

Djelovanje riječkoga augustinskog samostana promatra se i kroz njegove ekonomske aktivnosti, od brojnih zaklada koje redovnici dobivaju do vlasništva nad mnogim dobrima, kao što su vinogradi, mlinovi, peći, rudnik u Studeni, zatim podavanja augustinskih selišta i na kraju svih najmova (409-471). Jedno je poglavlje (231-253) posvećeno opatiji sv. Jakova, koja je jedno vrijeme bila u posjedu riječkih augustinaca. Opisuje se i sve ostale augustinske crkve, među kojima su Sv. Andrija apostol, Sv. Augustin, Sv. Cecilija, kapele sv. Martina i sv. Nikole, kao i kapele Sv. Trojstva i Bezgrešnoga začeca unutar samoga samostana, navodeći sva dobra i posjede vezane uz te crkve. Ujedno su augustinci vodili i hospital te višu školu. Za potonju autor smatra da se u njoj školovao i poznati slovenski protestant Primož Trubar. Mjesta je u knjizi autor našao i svim bratovštinama koje su djelovale unutar samostana. Čitavo poglavlje posvećuje i liturgiji riječkih augustinaca (373-407), osvrćući se i na problem pitanja jezika u liturgiji.

Autor detaljno opisuje i sve zaslužne pojedince koji su djelovali u riječkom samostanu, među kojima je riječki augustinac Ivan koji je krajem 14. st. bio doživotni prior samostana u Brnu. Kroz 15. stoljeće djelovali su provincijal, biskup i diplomat Marko Riječanin, prior Pavao iz Rijeke, Božo Nikolić i Nikola Riječanin, u 16. st. prior i provincijal Primožić, a na prijelazu iz 16. u 17. st. Ivan Klobučarić, kartograf nadvojvode Karla, zatim senjski biskup i riječki građanin Ivan Krstitelj Agatić, štajersko-koruški provincijal Ivan Krstitelj Gladić iz Rijeke i mnogi drugi.

Na kraju knjige nalaze se tri priloga, kronotaksa priora samostana, sačuvani izvori koji se odnose na ugovore, legate i ostale pravno-financijske poslove donesene kronološkim redom u obliku regesta te transliteracija *Phoenix redi-vivus*, teksta nastaloga prilikom polaganja temeljnoga kamena za proširenje

samostana 1726. godine. Knjiga je opskrbljena popisom izvora i literature te kazalom imena i zemljopisnih pojmova, koji značajno olakšavaju korištenje.

Osim opsežnoga pristupa temi, knjiga se odlikuje i mnoštvom dosad nepoznatih podataka, a iznesenim materijalom nudi prostor za daljnja istraživanja, ali i otvaranje brojnih stručnih polemika. Među iznesenim novostima naglašavamo otkriće iluminiranih rukopisa koje autor povezuje s riječkim augustincima. Umjetnina koju nedvojbeno možemo pripisati riječkim augustincima je iluminirani misal iz 1464. koji je naručio otac Damjan iz Rijeke, a pohranjen je u British library u Londonu. No, povezivanje drugoga rukopisa, koji se nalazi u Veroni, a izradio ga je 1462. stanoviti *Nicolaus de Flumine* kojega Medved proglašava Nikolom Riječaninom, moramo podvrgnuti kritici. U srednjem vijeku zabilježeno je više osoba s pridjevkom „de Flumine“ koje ne smatramo Riječanima već građanima Padove. Među prvima primjećujemo *Zambonusa de Flumine, de Padua*, koji se 1272. spominje kao podestat u Cividaleu (Guglielmo Stefani [ur.], *Dizionario corografico del Veneto*, Milano 1854., 89). U istom se mjestu kao vikar 1302. spominje *Albertus de Flumine de Padua* (*Historia di Georgio Piloni dottor bellunese*, Venetia 1607., 139 recto). Neki redovnik *Ludovicus de Flumine de Padua* lektor je 1352. u Veroni. Najpoznatiji među tim padovanskim *de Flumine* je Paulus Bagellardus, profesor medicine od 1444. do 1480. na sveučilištu u Padovi, koji je 1472. ondje tiskao knjigu *Libellus de aegritudinibus et remediis infantium*. Njegov je otac liječnik *Bonus de Flumine*, a ujak također profesor medicine *Lodovico de Flumine*. Naišli smo na još desetak primjera, no nije ih potrebno dalje nabrajati. U tom smislu i poznatoga *Nicolausa de Flumine*, koji je od 1389. do 1392. bilježnik u Zadru, smatramo došljakom s Apeninskoga poluotoka, kao i Nikolu koji je autor rukopisa pohranjenoga u Veroni.

Još bismo nekoliko detalja u knjizi mogli podvrgnuti kritici. Tako se ne možemo složiti s pohrvaćivanjem Hansa von Czekorna u Ivana Čehovara, kojega Medved obrađuje u ispravi iz 1452. o utemeljenju misne zaklade, a spominje ga na još nekim mjestima u knjizi (132-133, 159, 171, 381, 389, 438, 451, 661). U našim se krajevima obitelj Czekorn prvi put spominje u ispravama obitelji Devinskih. Neki Hans Czekorn nalazi se u trima listinama. Prvi put 1377. u jamstvu Hugona Devinskoga i Jurja iz Weissenecka njemu i Fridriku Trappu. Najvjerojatnije oko istoga duga spominje se i 1380. godine. Iz te listine saznajemo da su mu Devinski i Weisseneck dugovali 862 zlatnika i 80 funti bečkih denara, a kao jamca je Hugon Devinski odredio Jurja

Auerspergera (zato je isprava i sačuvana u Auerspergerovu arhivu). Posljednji se put spominje 1390. u oporuci Hugona Devinskoga. Camillo de Franceschi ga smatra plemićem Štajerske marke, navodeći kako ga je Hugon Devinski infeudirao u kaštel i gospoštiju Gonowitz u Štajerskoj. Sljedeći pripadnik te obitelji spominje se u izvorima tek polovicom 15. stoljeća upravo u ispravi od 6. veljače 1452. kojom se utemeljuje misna zaklada, pisanoj na njemačkom jeziku. Iste je godine 30. listopada Hans Czekorn dao napisati oporuku u Trstu u kući Romea Zovenzonija. Ispravu je sastavio javni bilježnik Rijeke, Facino Malaspina iz Pirana. Najveći dio svojih dobara ostavlja svojim nećacima, djeci svojega brata Sigismunda, Ivanu (Hansu), Jeronimu, Justu i Klari. U toj se oporuci spominju istarska dobra, među kojima je kaštel u Boljunu. Bio je u posjedu „monte di S. Michele“ u blizini Pazina (koji Camillo de Franceschi ubicira u Kamuš breg, a Pietro Kandler u Beram), koji oporučno ostavlja pavlinima u Čepiću. Objavljeni su i regesti u kojima se spominje infeudiranje Jörga Ungnada u dobra koja su pripadala Hansu Czekornu (Ernst Birk, *Urkunden-Auszüge zur Geschichte Kaiser Friedrich des III. in den Jahren 1452-1467*, Wien 1853., 8). Fridrik III. potvrđuje 30. listopada 1467. Hansu Czekornu (javlja se u inačici Zechorner) posjede njegova oca Sigismunda i strica Hansa, koje je imao u Gotniku i Rijeci. Među njima se spominju selišta u Jelšanama, Škalnici i u „Dollernach“. Zatim selo „Dürrnpach“ ispod Gotnika. Spominje se i kuća s vrtom u Rijeci pokraj augustinskoga samostana te vinogradi kod Ponsala, Sv. Cecilije, na Škurinju te na „Pessakh“. Većinu tih podataka donosi Camillo de Franceschi u svojem radu „I castelli della Val d'Arsa“. Taj posljednji Hans Czekorn općini Tinjan 1478. prodaje „Monte Iesen“, što je prvi spomen Ježenja (regest objavljen u Joseph Chmel, *Regesta chronologico-diplomatica Friderici III.*, Wien 1859., 688). Iako je obitelj udomaćena u Istri, na Krasu i u Rijeci, pretpostavljamo da je porijeklom iz Šleske jer se na to prezime često nailazi u poljskim izvorima te je njihov grb objavljen u grbovniku Alfreda Schellenberga *Schlesisches Wappenbuch* (Görlitz 1938., na tabli 15).

Među povijesno nedovoljno istraženim osobama je i pićanski biskup Pavao, kojega Medved obrađuje na str. 140. Od autora koji iznose kronotakse pićanskih biskupa citira tek Konrada Eubela, *Hierarchia catholica medii aevi*, I, Monasterii 1898., stranice 496. i 553. No, na tim se stranicama ne nalazi podatak o biskupu *Paulusu de Nostero* već na str. 397, gdje Eubel precizno navodi datum 23. kolovoza 1409. za Pavlovo imenovanje za pićanskoga biskupa te kao izvor navodi Alex. V Arm. XII, 121 p. 12, te ga još jednom

spominje na stranici 556. kao sufraganskoga biskupa Salzburga. No, ne spominje ga samo Eubel već i stariji pisci koji donose kronotakse pićanskih biskupa. Tako ga Ughelli navodi kao pićanskoga biskupa od 1396. do 1418. (*Italia sacra siue De episcopis Italiae et insularum adiacentium*, V, Romae 1653.). Pius Bonifatius Gams navodi *Paulusa de Nostera* kao pićanskoga biskupa od 1397. do 1414. (*Series episcoporum Ecclesiae catholicae*, Ratisbonae 1873., 802), a zanimljivo je da donosi i točan datum svršetka Pavlova biskupovanja, 9. prosinca 1414. Navedeni radovi nisu promaknuli piscima *Hrvatskoga franjevačkog biografskog leksikona*, koji su u nj uvrstili predmetnicu „Pavao de Nosseis“. Ni tu literaturu Medved nije spomenuo, kao ni rad Josipa Batelje „Lordine degli eremiti di S. Agostino in Istria“ (*Atti del Centro di ricerche storiche*, XXXVIII, 2008.), u kojem autor razlikuje *Paulusa de Nostero* od Pavla iz Rijeke. Batelja osim Eubela citira i: Erwin Gatz – Clemens Brodkorb, *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1198 bis 1448. Ein biographisches Lexikon*, Berlin 2001. Njihov se izvor malo razlikuje od Eubela: Alex. V Arm. XII, 121 p. 60. Budući da nisam imao u rukama njihov rad, ne mogu utvrditi čija je to pogreška. No, izvor na koji Eubel prvi upućuje treba detaljnije istražiti.

Osim Batelje, dvojicu pićanskih biskupa po imenu Pavao razlučuje i Andreas Fidler (Marianus), *Austria Sacra: Oesterreichische Hierarchie und Monasteriologie*, Dritter Theil, fünfter Band, Wien 1783., 466: od 1396. *Paulusa de Nostera* iz Reda male braće te od 1418. *Paulusa Styriusa* iz Reda pustinjaka sv. Augustina.

Osim Felixa Milensiusa, pićanskoga biskupa Pavla spominju i drugi povjesničari augustinskoga reda, kao što su Crusenius i Tomás de Herrera, kao i njihov i Ughellijev suvremenik Janez Vajkard Valvasor. Treba naglasiti da je Medved izvukao iz prašine dva značajna Koblerova navoda u kojima citira dvije listine u kojima se spominje riječki augustinac Pavao kao izabrani pićanski biskup (Giovanni Kobler, *Memorie per la storia liburnica di Fiume*, vol. 3, Fiume 1896., 243). Ti podaci nisu dostojno povijesno valorizirani. Za prvu listinu Kobler navodi da se nalazi u bečkom arhivu, no ne donosi njezinu signaturu. Listinu spominje i Attilio Hortis („Appendice alla illustrazione dei documenti risguardanti la storia di Trieste e dei Walsee“, *Archeografo triestino*, nuova serie, V, 1877.-78., 97). Spominje ju i Rodolfo Pichler (*Il castello di Duino*, Trento 1882., 257), a njega pak citira Max Doblinger („Die Herren von Walsee: ein Beitrag zur österreichischen Adelsgeschichte“, *Archiv für österreichische Geschichte*, 95, 1906., 425). Nakon Koblera nitko listinu nije detaljnije istražio

niti utvrdio gdje se ona danas nalazi. Druga se pak listina za koju Kobler navodi da spominje izabranoga pićanskog biskupa Pavla nalazi u Državnom arhivu u Rijeci (DARI), a Medved donosi njezinu signaturu (HR-DARI-250, kutija 6, Spisi skupina A) te utvrđuje da je prepisana i da ju je 23. studenoga 1523. ovjerio Ivan Barberić u *Diplomatariumu* VIv-VIIv (9v-10v) te pronalazi i njezin regist upisan u *Protocollum*, N. 2, str. 1.

Potvrđuju li nam listine koje je naveo Kobler da su zaista postojala dva pićanska biskupa imena Pavao – raniji „de Nostero“ i kasniji Pavao iz Štajerske, redovnik riječkoga augustinskog samostana? Zanimljiv je i podatak da je *Paulus de Nostero* 1418. sufragan nadbiskupa salzburškoga Eberharda III. von Neuhausa, što bi u budućnosti moglo razjasniti, no u ovom trenutku još više zapetljava ovaj povijesni problem. Jedno od latinskih imena za Salzburg je *Petenensis urbs*, a Eberhard je dio svojega biskupovanja provodio u Ptuju. Oba su mjesta povezana s Pićanskom biskupijom (vidi npr.: Peter Štih, „Konfrontacija, akulturacija in integracija na stičišču romanskega, germanskega in slovanskega sveta“, *Zgodovinski časopis*, 70, 1-2 [153], 2016., 19). U svakom slučaju, enigmu pićanskoga biskupa Pavla tek treba razriješiti.

Radnja bi se mogla nadopuniti i drugim povijesnim podacima, prvenstveno o obiteljima Devinaca i Walseeovaca, kao i njihovim ministerijalima, ali kako to nije osnovna tema knjige, ovom ćemo prilikom to preskočiti.

Polemika bi se mogla započeti i o starijoj augustinskoj crkvi, čije postojanje Medved pretpostavlja, a smatra da bi to mogla biti velika crkva koja je srušena u mletačkom napadu. Spominjanje *ecclesia sancti Augustini* u vrelima ne smatramo mogućnošću da je prije crkve sv. Jeronima postojala neka crkva s titularom sv. Augustina već tek da je crkva pripadala augustinskom redu. U dnevniku Marina Sanuda, na mjestu na kojem nabroja umjetnine ukradene iz Rijeke, navode se i one koje su pripadale crkvi sv. Jeronima, što dokazuje da je njezin titular i prije mletačkoga razaranja Rijeke bio sv. Jeronim, a ne sv. Augustin. U svakom slučaju konzervatorska su istraživanja, koja obuhvaćaju nekoliko restauratorskih izvještaja o sondiranjima, neupitno dokazala stratigrafiju pojedinih faza samostana. Najznačajniji zaključak koji iz njih možemo proizvesti je da se kapela Sv. Trojstva (sagrađena 1450.) naslanja na stariji zid klaustura i staru sakristiju crkve sv. Jeronima. Ta relativna kronologija uklapa se u povijesni podatak da je crkva sv. Jeronima dovršena 1408. godine.

Štošta bi se moglo nadodati i poznavanju ostalih augustinskih nekretina, pogotovo sakralnih objekata, najviše o crkvi sv. Cecilije. Kapela je zabilježena

na akvarelu Filiberta Bazariga, a njezina pozicija zabilježena je i na crtežu Jana Heskyja koji dokumentira posjed Vranyczanijevih. U Državnom arhivu u Rijeci, u fondu JU-51 (jednom od najkorištenijih fondova povjesničara umjetnosti, arhitekata i konzervatora koji se bave nepokretnim riječkim spomenicima), nalazi se nacrt rekonstrukcije crkve datiran u 18. veljače 1876., na kojem se vidi da je crkva ostala u svojim povijesnim gabaritima te da joj je tada tek uklonjena preslica s istočnoga zida. Te je godine srušena crkva sv. Andrije, a u crkvu sv. Cecilije prenesen je njezin oltar i promijenjen titular u sv. Andriju, tako da su ti nacrti zabilježeni pod imenom sv. Andrije. Ondje se nalazi i precrt natpisa zvona iz 1318., koje se spominje i u sintetskom pregledu *Povijest Rijeke* (Rijeka 1988., 72), no pod krivom 1308. godinom, koja je navedena u legendi nacрта, a krivo se navodi i da je zvono pripadalo staroj crkvi sv. Andrije. Kako se na Bazarigovu crtežu jasno vidi, crkva sv. Cecilije je imala preslicu s gotički zašiljenim otvorom, a gotički zašiljeni luk vratiju južnoga pročelja primjećuje se i na fotografiji crkve s početka 20. stoljeća. Ti nas detalji inspiriraju da gradnju crkve datiramo u početak 14. stoljeća.

Inženjer Johann Candido izradio je 1814. „Situations Plan Der Alten und neuen See-Stadt Fiume“ (Kriegsarchiv u Beču, G-I-h-176) na kojem se na poziciji sv. Cecilije vidi građevina u tlocrtu grčkoga križa. Ne treba značiti da je taj nacrt točan; to dokazuje i plan Rijeke iz 1820., koji se čuva u Mađarskoj nacionalnoj knjižnici Széchényi (dostupan na Hungaricani pod nazivom „Küste zwischen Sankt Martin und Portoré“ i brojem TK 2123), na kojemu crkva ima tlocrt standardnoga izduženoga pravokutnika. No, kako je čest slučaj da crtač crta ono što zna, a ne ono što vidi, Candidov nacrt može biti indicija da na tome mjestu pretpostavimo stariju crkvu, kao što se dokazalo i prilikom uklanjanja crkve sv. Andrije, kada su otkriveni arheološki ostaci starijega objekta s ranokršćanskim mozaicima i kapitelima.

Upitna je Medvedova tvrdnja da je stara crkva sv. Cecilije srušena 1944. godine. Nakon pripojenja Rijeke Italiji 1924., u tom dijelu grada osniva se nova župa Sv. Spasitelja. Medved donosi podatak da je ta crkva, kao župna, proširena 1926. te da je imala 58 m². Fotografija s početka 20. stoljeća svjedoči da je crkva tih godina bila u gabaritima u kojima je dokumentirana na nacrtu iz 1876. godine. Ne vidimo kako se može raditi o proširenju jer su u nacrtima zabilježene dimenzije crkve: dužina je 10,62 m, a širina 6,50 m, što daje površinu od 69,03 m². Da se sigurno radi o crkvi sv. Cecilije, a ne o prijašnjoj crkvi sv. Andrije svjedoči nam i natpis nad jednom od fasada: „Facciata

verso la Via dei Gelsi“. Osim što navodi kako je 1944. crkva sv. Andrije (sv. Cecilije) znatno oštećena u savezničkom bombardiranju pa je morala biti srušena, Medved donosi i fotografiju razrušene unutrašnjosti crkve Sv. Spasitelja i potpisuje ju tekstem: „Kapela sv. Andrije na Mlaki (nekoć sv. Cecilije) 1944. godine uništena prilikom bombardiranja“. Ta fotografija dokumentira puno veći sakralni prostor, iz čega se može zaključiti da kapela sv. Andrije / sv. Cecilije nije uklonjena 1944. već prije toga radi gradnje crkve Sv. Spasa, koju je projektirao venecijanski arhitekt Virgilio Vallot.

O riječkim crkvama mogu se pronaći i drugi podaci u fondovima DARI-ja, kao što su Općina Rijeka, Riječki gubernij i drugdje, no to izlazi iz domene ovoga prikaza. Ne očekujemo od povjesničara da ima senzibilitet povjesničara umjetnosti ili konzervatora. Ukazujemo tek na jedan bitan detalj. Medved je u potpoglavlju „Riječki augustinci i pitanje jezika u liturgiji“ (392–406) propustio iskoristiti fond Općine Rijeka u kojemu se u Zapisnicima kapetanatskog vijeća govori o propovjedniku za hrvatski jezik u samostanu sv. Jeronima.

Osim nekih sitnih pogrešaka u indeksu, upozorili bismo i na propust autora knjige u legendiranju većega dijela fotografija jer nije naveo njihova autora Damira Krizmanića, službenoga fotografa Konzervatorskoga odjela u Rijeci.

Iznesene primjedbe rezultati su naknadnih spoznaja pisca ovoga prikaza. Moramo upozoriti da se radi o istoj osobi koja je bila jedan od recenzenta te je stoga prije trebala upozoriti na nedostatke rada. No, povijesno istraživanje je nezavršivi *work in progress*. Vjerujemo da se u znanstvenom radu uvijek trebaju vrednovati njegovi prinosi, a ne propusti. Bez obzira na iznesene primjedbe, smatramo da je prikazana knjiga izniman historiografski prinos ne samo riječkoj povijesti već i mnogo šire. Njome su riječki augustinci dostojno vraćeni u kolektivnu memoriju grada, za što je autor opravdano dobio i Nagradu Grada Rijeke. Ovom prilikom autoru knjige još jednom čestitamo na hrabrosti i volji da se prihvatio pisanja rada o jednoj od najznačajnijih tema riječke povijesti. Ujedno se nadamo i da će se prihvatiti pisanja ovako koncipiranih radnji o ostalim riječkim crkvenim institucijama, među kojima su isusovci, kapucini, benediktinke, trsatski franjevci te riječki kaptol i arhidakonat, a kako bi ispunio ogromnu prazninu u riječkoj historiografiji.